

TRAFİK KAZASI SONRA ARAÇ DEĞER KAYBI VE KAZANÇ KAYBI

Kıymetli okuyucular, bu haftaki yazımızda oldukça güncel bir konu olan “*Trafik Sigortası, Kasko ve Araç Değer Kaybı / Kazanç Kaybı*” konularına değinmek istiyoruz.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 91. Maddesi zorunlu trafik sigortasını düzenlemekte olup, trafik sigortasının yapılmaması halinde araçların trafikten men edileceğini belirtmiştir. Ayrıca Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sigortası Genel Şartları da zorunlu trafik sigortasını, şartlarını, kaza durumunda kapsadığı alanları açıklığa kavuşturmuştur. Herhangi bir kaza halinde karşı tarafın malına ya da canına verilen zararı belirli sınırlar dahilinde karşılayan sigorta türü olan trafik sigortası, araç işletenleri tarafından zorunlu olarak yaptırılır. Kasko sigortası ise bir aracın kaza yapması, yanması, çalınması, ya da çalınma girişimi sonucunda alacağı zararın poliçe sınırları dahilinde giderilmesini kapsayan sigorta çeşididir. Trafik sigortasından farklı olarak herhangi bir zorunluluğu bulunmayan ve kaza durumunda karşı tarafın değil; ait olduğu aracın zararını karşılayan kasko sigortası, yapılan poliçenin kurallarına göre hasarın bir kısmını ya da tamamını karşılar. Ayrıca kaskolar; yol yardımı, orijinal olmayan parçalardan dolayı oluşabilecek zararlar, yurt dışındaki kayıp ve hasarlar gibi ekstra durumları da poliçe teminatına bağlı olarak karşılayabilmektedir.

Araç Değer Kaybı nedir?

Kazalı aracın (parçaları daha yeni ve orijinal ile değişse dahi) kazadan önceki değerine nazaran mali bir kayıp yaratması düşüncesi ve beklentisi ile ortaya çıkmış; daha az kusurlu tarafın daha fazla kusurlu tarafa ve/veya sigortacısına yönelttiği haksız fiilden kaynaklı gerçek bir zarar kalemidir. Kısacası kazadan önceki ikinci el piyasa değeri ile kazadan sonraki ikinci el piyasa değeri arasındaki düşüş farkına ‘araç değer kaybı’ denir. Bu fark sigorta şirketinden talep edilmediği sürece hiçbir şekilde karşılanmaz.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 2002/130 E. 2002/4512 K. sayılı ilamında; ‘...*tamamen onarılmış olsa bile kazaya uğrayan araba, tahribatın izlerini taşıyacağından onarıldıktan sonra rayiç değerinin olaydan önceki mübadele değerinden az olacağıının kabulü gerekir. Aracın onarılmış durumdaki değeri, ne kadar iyi onarılmış olursa olsun kural olarak aynı nitelikteki hiç hasara uğramayan araç değerinden düşüktür ve bu da cari değerinden kaybettirmektedir.*’

Değer kaybını kimlerden isteyebiliriz:

Araç değer kaybı taleplerinde, öncelikle, kazanın çift taraflı olması gerekmektedir. Kaza nedeniyle araçta meydana gelen değer kaybı, gerçek zarar içinde değerlendirilir ve bu zarardan KTK gereğince;

- Karşı aracın ZMMS (Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası) sigortacısı yani diğer bilinen adıyla trafik sigortasından talep edilmesi halinde sorumlu oldukları üst limit dahilinde sorumludur. Aşan kısım yönünden eğer varsa ihtiyari mali mesuliyet sigortacısı,
- İşleten sıfatından dolayı araç maliki,
- Kazaya neden olan araç sürücüsü (o an kullanan kişi)

İşleten gibi sorumlu tutulanlar:

2918 sayılı KTK nun çeşitli maddelerine göre, motorlu araçların işletmesiyle dolaylı olarak ilişkisi bulunan bazı kişiler de, doğrudan işleten konumunda olmamalarına karşın, işleten gibi sorumlu sayılmışlardır. Bunlar:

- Motorlu araçlarla ilgili mesleki faaliyette bulunanlar
- Yarış düzenleyicileri
- Devlet ve kamu kurumları
- Motorlu aracı çalan veya gasp eden kişiler

Bunlar müştereken ve müteselsilen sorumludur. Kişi, zararını üçünden de isteme hakkına sahiptir. Ancak araç sürücüsü veya araç maliki bu bedeli ödemek zorunda kalırsa kendi sigorta poliçelerine başvurup rücu edebilirler.

Not: KTK Madde 86/1 uyarınca; *‘işleten veya araç işleticisinin bağlı olduğu teşebbüs sahibi, kendisinin veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kişilerin kusuru bulunmaksızın ve araçtaki bir bozukluk kazayı etkilemiş olmaksızın, kazanın bir mücbir sebepten veya zarar görenin veya üçüncü kişinin ağır kusurundan ileri geldiğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur.’*

İşletenin veya teşebbüs sahibinin sorumlu tutulmadığı durumlarda sigortacıda sorumlu tutulmaz. Bu durumlar:

- Mücbir sebep
- Zarar görenin tam kusuru
- Üçüncü kişinin tam kusuru
- İşletenin kusuru olmaksızın aracın çalınması veya gasp edilmesi (2318S. KTK m. 107)

Hangi durumlarda değer kaybı istenemez?

- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu madde 72 uyarınca ‘tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak 2 yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak 10 yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar.’ Dolayısıyla zamanaşımına uğrayan trafik kazalarından meydana gelen değer kaybı, ilgili sigorta şirketinden talep edilemez. Uygulamada henüz pek kabul görmemekle birlikte, bizce her maddi hasarlı trafik kazası aynı zamanda TCK uyarınca trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma suçunu oluşturduğundan uzamış zaman aşımı süresi olan 8 yıl uygulanmalıdır.
- Tek taraflı bir kaza var ise burada da değer kaybı tazminatı talep edilemez.
- %100 Kusurlu taraf yine değer kaybı tazminatı talep edemeyecektir.
- Aracın tamirinin ekonomik olmayacağı yönünde rapor oluşturulursa ve araç hakkında pert kararı verilirse, araç değer kaybı talep edilemeyecektir. Zira pert olan araç ile ilgili olarak kasko sigortacısı şirket, aracın o günkü rayiç değerini tazminat olarak mağdura öder. Dolayısıyla hurda belgeli ve çekme belgeli olan araçlarında değer kaybı oluşmayacaktır.

- Bir araç bir ya da birden fazla kazaya karışmış ise ve bu kazadan dolayı örneğin önceki kazada sol ön kapı zarar görmüş ve tekrar meydana gelen kazada yine aynı yer zarar görmüşse değer kaybı tazminatı talep edilemez. Böyle bir durumda geçmişe ait tramer kaza kayıtlarını incelemek gerekmektedir.

01.04.2020 tarihli genelge ile 36 yaş sınırı ve 165.000 km sınırı kaldırılmıştır. Bunların yerine hesaplama tekniği olarak genel şartlara bir ek konularak araçta oluşan değer kaybını otomatik olarak atanın uzman eksperler hesaplamaktadır.

Meydana gelen değer kaybı için, Sigorta poliçesi, poliçe tarihi (kaza tarihi değil poliçe tarihi esas alınmalıdır) ve poliçede ki şartlar önem arz etmektedir. 01.05.2015 genelgesinde belirlenen kurala göre mini onarım dediğimiz basit aksanlarda meydana gelen onarımlarda değer kaybı oluşmayacaktır. Bu durum halen uygulamada devam etmektedir.

20.03.2020 tarihinde resmi gazetede yayımlanan ve 01.04.2020 tarihinde yürürlüğe giren genel şartlarda ki değişiklikler ile bir takım eklemeler yapılmıştır. Tekerlekli, paletli, zırhlı toplumsal müdahale araçları, belediye otobüsleri, yol süpürme araçları, itfaiye araçlarında ki hasar sebebiyle yapılan değer kaybı taleplerinin talep edilemeyeceği eklenmiştir. Yabancı plakalı araçların Türkiye’de karıştığı kazalarda yabancı plakalı araçlar için yapılan değer kayıplarının da talep edilemeyeceği eklenmiştir.

01.04.2020 tarihinden sonra oluşturulan poliçelerde uygulanacak olan ‘*Araçta meydana gelen maddi hasarın aracın rayiç bedelinin %2 sinin altında kalması halinde değer kaybı tazminatı araçta meydana gelen maddi hasar tutarını aşamaz.*’ madde hükmü reel zararı karşılamadığından ve hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle bu maddenin iptali istenmiş olup henüz bir durdurma kararı bulunmamaktadır.

Değer kaybı nasıl hesaplanır ve nelere dikkat edilir?

Araçtaki değer kaybının tespiti için her somut olaya uygulanabilecek hesap tablosu genel şartlara eklenmiş olup uzman eksperler tarafından bu tablo dikkate alınarak hesaplama yapılmaktadır. Aracın markası, modeli, yaşı, kilometresi, aracın kazadan önceki piyasa değeri, kazadan sonraki piyasa rayiç, onarımın yetkili serviste mi özel serviste mi yapıldığı, hasarlı parça üzerinde yapılan işlemin kapsamı, hasar gören parçaların niteliği ve sayısı, aracın hususi mi ticari mi olduğu hatta trafiğe çıkış tarihi araçtaki değer kaybı hesaplamasında dikkate alınacak hususlardır. 01.04.2020 den sonra aracın kullanılmışlık düzeyi, hasar boyutu, rayiç değeri, aracın KDV bedeli dahil onarım bedeli de hesaplamanın içine hasar boyutu katsayısı olarak eklenmiştir.

Sigorta şirketinin sigorta tutarı nedir?

Sigorta poliçelerinde ZMMS her yıl üst limit olarak belirlenmektedir. 2008 yılındaki trafik sigortalarında üst limit 36 bin TL, 1 Ocak - 31 Temmuz 2019 tarihleri arasında ki limit 39 bin TL, 2020 yılı için ise bu rakam 41 bin TL dir.

Araç kaskosu değer kaybı tazminatını karşılar mı?

Kasko sigortacısının araçta meydana gelen değer kaybı taleplerine olumlu cevap verebilmesi için kasko poliçesi ve şartları uyarınca bu zarar kaleminin teminatlar arasında açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde kasko sigortacısı, araç değer kaybını karşılamayacaktır. Kanımızca kasko sigortacısının açıkça teminat almadığı durumlarda değer kaybından sorumlu olmadığı kabul edilirken, bizce açıkça teminat dışı hallerden sayılmadığı takdirde kasko sigortacısı değer kaybından da sorumlu tutulmalıdır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki trafik kazası nedeniyle meydana gelen araç değer kaybı zararı karşı tarafın sigortacısı tarafından karşılandığından kasko sigorta primlerinde bir artış olmayacaktır.

Eksper raporunu dışarıdan kendiniz temin edebilirsiniz fakat bu ücreti kendiniz vermek durumundasınız. Peki bu ücreti sigorta şirketinden talep etme hakkınız var mı?

Genel şartlarda belirtildiği üzere 01.04.2020 tarihine kadar olan kendinizin temin ettiği eksper hizmet ücretini sigorta şirketinden talep edebiliriz. Bu tarihten sonra sigorta şirketlerinin kendi bünyelerindeki eksperler sistemden otomatik atandığından dışarıdan eksper tutmaya gerek olmadığı belirlenmiştir. (Sigorta şirketinin kendisinin belirlediği eksperlerin otomatik olarak atandığı dosyada reel zarar istediğimizden düşük çıkabilir düşüncesiyle bu maddenin iptali istenmiştir.)

Dava açmadan önce sigorta şirketine başvurma zorunluluğu var mıdır?

Zarar görenin, ZMMS da öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gereklidir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması halinde, zarar gören dava açabilir veya sigorta tahkim komisyonuna başvurabilir. Sigorta şirketine istenen belgeleri sunduğumuz takdirde sigorta şirketi kendi içerisinde dosyayı inceledikten sonra olumlu gördükleri takdirde 8 gün içinde zararı ödemekle yükümlüdür.

Sigorta tahkim komisyonuna gidebilmek için sigorta şirketine yazılı şekilde başvurmak zorunludur.

Araç değer kaybı taleplerinde avans faizi talep edilebilir mi?

Yargıtay'ın bu konuda farklı içtihatları bulunmakla birlikte uygulamada Sigorta Tahkim komisyonu '*...trafik sigortası, KTK'nun 90. Maddesi tazminat taleplerinin TBK hükümlerine göre çözülmesi gerektiğini belirtmiş olduğundan, sözleşmeye dayanmayan, haksız fiilden doğan tazminat alacağına TBK'nın 76, 88 ve 120 maddelerine istinaden yasal faiz uygulanması gerektiği ve sigorta şirketi de asıl alacaklının yükümlülüğünü karşıladığından, zarar verenden (sigortalıdan) talep edilecek olan faizden başka faize hükmedilemeyeceği*' gerekçesi ile yasal faiz oranına hükmedilmektedir.

Sigorta şirketi bu miktarı ödemedi ya da kısmi olarak  dediyse ne yapılabilir?

Öncelikle birçok yol olduğunu belirtmekte yarar var fakat diğer yollara başvurmadan önce ZMMS kapsamında olan sigorta şirketine yazılı başvuru zorunluluğu bulunmaktadır. Sigorta şirketine başvuru yapmadan icra takibi, tahkim yolu, arabuluculuk gibi yollara başvurulamaz. Sigorta şirketinden sonuç alamamanız ya da istediğiniz sonucu elde edememeniz dahilinde diğer yollara başvuru yapılabilir. (Sigorta tahkim komisyonuna başvurmadan önce zorunlu arabulucuya başvurma zorunluluğu bulunmamaktadır. Çünkü bu komisyonun görevi alternatif uyuşmazlık yollarından birtanesidir.) Bunun dışında dava açma yoluna da gidilebilir. Ticari davalarda 06.12.2018 tarihli yasa ile 01.01.2019 tarihinden itibaren maddi ticari uyuşmazlıklarda rakam sınırı olmaksızın zorunlu arabuluculuk yoluna gidilmesine karar verildi. Sigorta şirketine yazılı olarak başvurma zorunluluğu trafik sigortasının özel bir durumudur. Diğer sorumluluk sigortalarında bu zorunluluk yoktur.  nce arabulucuya başvurabilirsiniz, yazılı olarak sigortaya başvurma zorunda değilsiniz. Bu hususların dışında kalan geçici hukuki korumalar, ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir, icra takibi, çekişmesiz yargı işlemleri olabilir. (Kısmi olarak ödenmeyen kısım için sigorta tahkim komisyonuna başvurulabilir ve olumlu sonuçlanırsa avukat karşı vekalet ücretine hak kazanır. Başvurunun reddi halinde normal ücretin 1/5 i üzerinden hesaplanır.)

Konu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri dışında kalan tedbir ve tespit davaları da zorunlu arabuluculuk başvuru zorunluluğu kapsamına dahil değildir.

Diyelim ki sigorta şirketine başvurdunuz ve sigorta şirketi ödemeyi yapmadı, 15 iş günü içerisinde ödeme olmadığı ya da eksik ödeme olduğu takdirde sigorta tahkim merkezine başvurulabilecektir.

Başvuru yaparken nelere dikkat etmeliyiz? Hangi belgeleri ibraz etmemiz gerekir?

- Tazminatın yatacağı banka hesap numarası
- Sigortanın ret yazısı ya da kısmi ödeme yazısı / sigortaya başvuru yaptığını belgelemeniz gerekli
- Araç ruhsatı
- Karşı taraf trafik poliçesi
- Kaza tespit tutanağı ve varsa görgü/ifade tutanakları
- Kaza ve onarım fotoğrafları
- Onarım faturası
- Tramer kayıtları
- Ekspertiz raporu
- Ayrıca kvkk kapsamında açık rıza formu(bu formu vekil olarak avukat imzalayamıyor, bizzat müvekkilin imzalaması gerekmektedir.) (Birden çok dosyanız varsa KVKK ıslak imzalı metni aslı gibidir yapıp bunu tahkim komisyonuna iletebilirsiniz.)

Sigorta Tahkim Komisyonu dosyaları incelerken nelere dikkat etmektedir?

Öncelikle çözüme kavuşturulması için başvurulan dosyalar komisyonda ki raportörler tarafından incelemeye alınır.  n incelemelerini 15 içerisinde tamamlaması gerekmektedir.

Başvuruların bağımsız sigorta hakemlerine iletilip ileilmeyeceği raportörler tarafından karar verilir. Uygun buldukları başvurular bağımsız sigorta hakemlerine iletilir. Hakemlerde kendilerine iletilen başvuruları 4 ay içerisinde sonuçlandırmak durumundadırlar. Başvuruda bulunan kişi sürecin hangi aşamada olduğunu kendisine verilen şifre ile komisyona ait internet sitesi üzerinden takip edebilecektir. (Sigorta tahkim komisyonuna başvurduysanız tebligat ya da e tebligat gelmeyecektir. Mevcut kullandığınız mail adresi ve karar için e tebligat adresinizi bildirmeniz gereklidir.) (Hakemler serbest çalışanlar oldukları için yani mesaiye bağlı olmadıkları için zamansız mail alabilirsiniz.)

Sigorta Tahkim Komisyonu kararlarına karşı itiraz yolu var mı?

Sigortacılık Kanunu Madde 30/12 uyarınca 5 bin TL altında verilen uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararları kesindir. 5 bin TL – 40 bin TL arasında verilen uyuşmazlıklar hakkında verilen kararlar için kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren 10 gün içerisinde hakem heyetine itiraz edilebilir. 40 bin TL e kadar olan hakem heyeti veya itiraz hakem heyeti kararları da kesindir ve temyiz yolu kapalıdır. 40 bin TL üzerinde ki kararlar için temyiz yolu açıktır.

Eğer yapılan itiraz şeklen usule uygun değilse itiraz için yapılan masrafın yaklaşık %90 ı başvurucuya iade edilir. Kabul edilen bir itiraz varsa itiraz hakem heyeti oluşturulur ve itiraz hakem heyeti en geç 2 ay içerisinde sonuca varması gerekir ardından kararı taraflara bildirmesi gerekmektedir.

Kazanç kaybı ya da iş durması kaybı:

Aracın hasarlı olması nedeniyle serviste kaldığı süre içerisinde farklı bir araç kiralamak zorunda kalmış olabilirsiniz ya da taksi kullanmak zorunda kalmış olabilirsiniz. Bu giderleri belgelendirmek suretiyle karşı taraf araç sürücüsü veya araç malikinden kusur oranında kazanç kaybı talep edilebilir.

Kazanç kaybı, sigorta poliçesi kapsamına dahil değildir. Kazanç kaybınızı dolayısıyla sigorta şirketinden isteyemeyeceksiniz sadece araç maliki ve araç sürücüsünden istenecektir.

Neden Sigorta Tahkim Komisyonu?

Sigorta Tahkim Komisyonu hem daha az masraflı olması hem de az sürede çözüme kavuşabilir olması bakımından tercih edilen bir yöntemdir. Hakemlerin ve bilirkişi olarak atanan kişilerin uzman ve tarafsız olması ayrıca önem arz etmektedir.

Kendilerine hasar danışmanı, takip bürosu diye adlandıran bazı gruplar tamirhanelerden çekicilere kadar kurdukları ağ sayesinde her kazadan haberdar olup trafik sigortasından ödenen değer kaybı tazminatlarının dolayısıyla mağdurların peşinde koşmaktadırlar. Bu konuda vatandaşları uyarmak bu kişilere itibar etmemesini tavsiye ederiz.

Adalet ve sağlıkla kalın...

Av. Görkem ALYANAK / Av. Uğur UZUN